

Sygn. akt

III AUa 273/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **19 czerwca 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż (spr.) SSA Marta Pańczyk-Kujawska
	Protokolant	st.sekr.sądowy Małgorzata Leniar

po rozpoznaniu w dniu **19 czerwca 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **Z. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o podjęcie wypłaty emerytury - wznowienie postępowania

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **11 lutego 2013 r.** sygn. akt **IV U 1968/12**

I. **prostuje oczywistą omyłkę pisarską zawartą w wierszu drugim od góry w sentencji wyroku w ten sposób, że w miejsce „z dnia 12 sierpnia 2012 r.” wpisuje „24 sierpnia 2012 r.”,**

II. **oddala apelację.**

Sygn. akt III AUa 273/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie sygn. IV U 1621/11 Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił odwołanie wnioskodawczyni Z. P. od decyzji ZUS Oddziału w R. z dnia 12.10.2011 r. wstrzymującej wypłatę emerytury od 1 października 2011 r.

W skardze z 4.12.2012 r. wnioskodawczyni domagała się wznowienia postępowania zakończonego wyżej wymienionym wyrokiem, a to w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. żądając zmiany zaskarżonego orzeczenia oraz decyzji ZUS z dnia 12.10.2011 r. i wypłatę zaległych świadczeń emerytalnych za okres od dnia zawieszenie wypłaty emerytury do dnia 30.11.2012 r. wraz z należnymi odsetkami za opóźnienie.

Jako podstawę wznowienia wskazała art. 401¹ kpc.

W odpowiedzi na wniesioną skargę organ rentowy wniósł o jej oddalenie za okres od 1.10.2011 r. oraz do żądania odsetek wskazując, iż orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r. sygn. akt K 2/12 nie przewiduje jego wstecznego skutku – konieczności przywrócenia prawa do zawieszonych świadczeń emerytalnych i ich wypłatę od 1 października 2011 r.

Zgodnie z zasadą z art. 190 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego obowiązują bowiem od dnia ich ogłoszenia w publikatorze, w którym został ogłoszony akt prawny uznany następnie takim orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją, w tym przypadku w Dz. U. Nr 1285 z 22 listopada 2012 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 11 lutego 2013 r. w pkt I zmienił prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 12 sierpnia 2012 r. w ten sposób, że nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R. wypłatę wnioskodawczyni Z. P. emeryturę za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r., zaś w pkt II oddalił skargę w pozostałym zakresie.

Rozpoznając skargę Sąd I instancji ustalił, że decyzją z dnia 27.03.2009 r. ZUS Oddział w R. powołując się na ustawę z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawczyni Z. P. emeryturę od dnia 1 marca 2009 r. tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Decyzją z dnia 12 października 2011 r. ZUS Oddział w R. powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw wstrzymał Z. P. wypłatę emerytury od dnia 1.10.2011 r. wskazując, iż wypłata emerytury podlega zawieszeniu, gdy wnioskodawczyni kontynuuje zatrudnienie.

Odwołanie od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 24.08.2012 r. sygn. akt IV U 1621/11, który opierał się na podstawie wynikającej z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach.

W ocenie Sądu I instancji skarga została oparta na ustawowej podstawie wznowienia.

Sąd uznał skargę za nieuzasadnioną, co skutkowało zmianą prawomocnego wyroku.

Przywołując obszernie fragmenty uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12 stwierdził, że skoro wstrzymanie od dnia 1.10.2011 r. wypłaty emerytury wnioskodawczyni nastąpiło na podstawie przepisu co do którego Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją, to przepis ten był niekonstytucyjny od samego początku jego obowiązywania.

Ostatecznie przyjął, że zawieszenie wypłaty emerytury wnioskodawczyni, która prawo do tego świadczenia uzyskała 1 marca 2009 r. w związku z kontynuowaniem zatrudnienia było nieuzasadnione.

Zgodnie bowiem z powołanym wyrokiem Trybunału art. 103a w zakresie dotyczącym kategorii ubezpieczonych, do których należy odwołująca, został usunięty z porządku prawnego, co skutkuje przywróceniem jej prawa do wypłaty świadczenia za okres wskazany w sentencji wyroku.

Dalej idącą apelację w zakresie dotyczącym odsetek Sąd oddalił uznając, że nie ma podstaw do uznania, iż opóźnienia w wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W podstawie prawnej rozstrzygnięcia Sąd wskazał przepis art. 412 § 2 kpc i art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 11 lutego 2013 r. zaskarżył w zakresie pkt I pozwany organ rentowy zarzucając:

- naruszenie art. 190 Konstytucji poprzez przyjęcie, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r. sygn. akt K2/12 ogłoszone w Dz. U.

w dniu 22.11.2012 r. odnosi skutek prawny z mocą wsteczną i uzasadnia podjęcie wypłaty świadczenia za okres sprzed jego ogłoszenia - od dnia 01.10.2011 r., pomimo, że orzeczenie to nie zawiera takiego stwierdzenia, a więc powinno mieć zastosowanie do sytuacji powstałych po jego publikacji, w konsekwencji

- naruszenie przepisów art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji

z dnia 12.10.2011 r. oraz w dacie wyrokowania przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie w dniu 11.02.2013 r. w sprawie o sygn. akt IV U 1968/12, poprzez przyjęcie, że - pomimo, iż zarówno organ, jak i Sąd działały wówczas zgodnie ze stanowionym prawem i trafnie uznały, że wypłata emerytury nie przysługuje wnioskodawczyni w związku z nierozwiązaniem stosunku pracy z pracodawcą, u którego wnioskodawczyni była zatrudniona przed uzyskaniem emerytury - wypłata tego świadczenia przysługuje ww. także za okres, w którym przepisy te funkcjonowały w obrocie prawnym,

- naruszenie przepisów art. 316 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez orzekanie o zasadności roszczenia według stanu istniejącego w dacie aktualnego wyrokowania, po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012. r., a nie według daty wydania zaskarżonej decyzji i wyroku z dnia 21.02.2012 r.

Podnosząc ww. zarzuty wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez oddalenie skargi co do żądania wypłaty świadczenia za okres od 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy naprowadził, że utrata mocy obowiązującej art. 103 a ustawy emerytalno – rentowej nastąpiła z chwilą wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a nie wcześniej.

Sąd zaś badając legalność decyzji organu rentowego powinien orzekać według stanu prawnego obowiązującego w dacie wydania decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona i podlega oddaleniu.

Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia faktyczne jak i ocenę prawną sprawy w części dotyczącej zaskarżonego wyroku.

W pierwszym rzędzie przesądzenia wymagała sama kwestia dopuszczalności skargi tj. czy zachowany został termin do jej wznowienia oraz czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia.

Przypomnieć należy, że stosownie do art. 401¹ kpc z przedmiotową skargą można wystąpić również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W odniesieniu więc do wykazywanej przez skarżącą podstawy skargi z art. 401¹ kpc koniecznym była ocena, czy objęty skargą prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 4 kwietnia 2012 r., sygn. akt IV U 1621/11 wydany został na podstawie przepisu zdyskwalifikowanego co do swej konstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny w powołanym wyroku z 13 listopada 2012 r. K 2/12 tj. na podstawie art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie

ustawy
o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Z uzasadnienia w/w wyroku wynika, że właśnie powyższe unormowanie stanowiło podstawę przyjętego rozstrzygnięcia, a tym samym, że skarga o wznowienie postępowania opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Z kolei fakt, iż skarga ta datowana jest na 4.12.2002 r., przy opublikowaniu przywołanego na jej uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12 w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012 r. poz. 1285 stanowić musiało podstawę do stwierdzenia, że zachowany został przez skarżącą przewidziany w art. 407 § 2 kpc trzymiesięczny termin do wniesienia skargi, a jednocześnie mając na względzie datę objętego skargą wyroku (24 sierpnia 2012 r.), że nie upłynął jeszcze przewidziany z kolei w art. 408 kpc pięcioletni termin liczony od dnia prawomocności orzeczenia, uniemożliwiający rozpoznanie skargi.

Przesądzenie tych wszystkich powyższych kwestii formalnych musiało więc skutkować wznowieniem postępowania, a tym samym ponownym rozpoznaniem sprawy.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257 poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291 poz. 1707) w zw. z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa

i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Oceniając skutki wyroku Trybunał Konstytucyjny uznał, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku.

W stosunku do tych osób art. 28 w/w ustawy o finansach publicznych, w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych utracił zatem moc obowiązującą.

Z treści tego orzeczenia wynika, że zakwestionowanie wskazanych w nim przepisów prawa ma charakter ograniczony podmiotowo tj. jest skierowany tylko do określonej kategorii osób.

Tym samym stwierdzenie niekonstytucyjności tych przepisów ma charakter jedynie częściowy.

Taka treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego została potwierdzona w jego pisemnym uzasadnieniu we fragmencie dotyczącym skutków wyroku, gdzie

w sposób wyraźny i jednoznaczny stwierdzono, że "obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku", a więc po uchyleniu art. 103 ust. 2a

ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a przed wejściem w życie art. 103a tej ustawy dodanego powołaną już wcześniej ustawą z 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

Tak też przyjął Sąd Okręgowy wznawiając postępowanie w przedmiocie zawieszenia wypłaty na rzecz wnioskodawczyni świadczenia emerytalnego i w konsekwencji nakazując organowi rentowemu podjęcie wypłaty tego świadczenia począwszy od 1 października 2011 r. tj. od daty wstrzymania jego wypłaty.

Stanowisko Sądu Okręgowego należy w pełni zaakceptować.

Zauważyć przyjdzie, że skutki następstw prawnych wydania prawomocnego orzeczenia sądowego na podstawie normy prawnej uznanej za niekonstytucyjną określa art. 190 ust.4 Konstytucji.

Przepis ten nie znosi automatycznie skutków wadliwej normy, która stanowiła podstawę wydania orzeczeń sądowych, wskazując na konieczność podjęcia przez uprawnione podmioty działań dla danego rodzaju postępowań, a to celem wzruszenia wadliwego rozstrzygnięcia.

Powołany wyżej przepis odnosi się zatem do okresu sprzed wydania przez Trybunał orzeczenia. Skoro może być wzruszone prawomocne orzeczenie wydane przed datą wejścia w życie orzeczenia Trybunału, to nie można przyjmować, iż norma prawna uznana za niekonstytucyjną ma być stosowana do stanów faktycznych sprzed orzeczenia Trybunału.

Zatem w zakresie stosowania prawa wyrok Trybunału odnosi skutek retroaktywny, wpływając na ocenę prawną stanów faktycznych powstałych w okresie poprzedzającym wejście w życie orzeczeń Trybunału.

I tak orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności normy prawnej w sferze uprawnień emerytalno – rentowych, stwarza nową rzeczywistość uprawnionych, różną w stosunku do tej, która została prawomocnie ustalona na podstawie niekonstytucyjnego i uchylonego unormowania.

Polega ona na wstecznym stosowaniu nowego, niewadliwego prawa do stanów faktycznych, które powstały pod rządami niezgodnego z Konstytucją prawa i wtedy się zakończyły.

Wznowienie postępowania na podstawie art. 401¹ kpc stwarza więc możliwość ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy o świadczenie emerytalno – rentowe z uwzględnieniem nowej sytuacji prawnej uprawnionych, oraz obowiązek zastosowania konstytucyjnej normy prawa materialnego w toku ponownie przeprowadzonego postępowania (por. uzasadnienie wyroku SN z 21.11.2006 r. II PK 42/06) .

Powyższe uzasadnia przyjęcie, że art. 28 cytowanej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. od tej daty został derogowany z porządku prawnego z powodu jego niezgodności z art. 2 Konstytucji ale, jak wynika z uzasadnienia orzeczenia Trybunału, tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. – bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Dodać przy tym należy, iż warunek rozwiązania stosunku pracy nie obejmował samego nabycia prawa do emerytury ale był warunkiem wypłaty świadczenia. W stosunku zatem do ubezpieczonych objętych powołanym rozstrzygnięciem Trybunału Konstytucyjnego, do jakich należy również wnioskodawczyni, ponownie rozpoznając sprawę koniecznym było dokonanie rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu, jaki obowiązywał zanim do ustawy o emeryturach i rentach z FUS dodany został 1 stycznia 2011 r. art. 103a.

Przed wprowadzeniem tego przepisu ustawodawca nie przewidywał wymogu rozwiązania stosunku pracy, celem realizacji prawa do emerytury, bowiem

8 stycznia 2009 r. ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228 poz. 1507) uchylony został przepis art. 103 ust 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS o treści identycznej z obecnym art. 103 a w/w ustawy (wprowadzonym 1 stycznia 2011 r. z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw).

Ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. była wypłacana zatem emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały

w tym zakresie żadne ograniczenia.

W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane.

Mając powyższe na uwadze, podzielając ustalenia faktyczne jak i ocenę prawną sprawy dokonaną przez Sąd Okręgowy, wniesiona apelację jako nieuzasadnioną oddalono na podstawie art. 385 kpc.

Orzeczenie o sprostowaniu wyroku uzasadnia art. 350 § 3 kpc.

(...)

(...)

(...)

(...)